

*Michał Sajewicz*

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej

## **NAZWISKA PATRONIMICZNE Z FORMANTEM *-uk* SZCZEGÓLNIIE CHARAKTERYSTYCZNE DLA POW. HAJNÓWSKIEGO NA BIAŁOSTOCCZYŹNIE**

### **Patronymic Surnames with the Suffix *-uk* Particularly Characteristic of the Hajnówka District in the Białystok Region**

**ABSTRACT:** In the Hajnówka district, over 450 surnames with the suffix (derivational morpheme) *-uk* are recorded which were mostly formed from patronymics based on given names of Greek origin, less frequently of Hebrew, Latin and Slavic. The goal of the present article is to discuss patronymic surnames with the suffix *-uk* found exclusively in Poland or in largest numbers in the Hajnówka district in the Białystok region, which is overwhelmingly inhabited by the Orthodox population, who usually speak Belarusian, Ukrainian or sometimes mixed dialects. The material basis of the present study is therefore the surnames with the suffix *-uk* most characteristic of the area investigated and strictly associated with this territory from the time of its settlement.

The author set himself the following specific objectives: a) establish the number of people with a particular surname in Poland; b) establish the number of people with a particular surname in the Hajnówka district; c) establish the surnames with the suffix *-uk* found exclusively in Poland or in largest numbers in the Hajnówka district; d) establish the origin of the surname investigated. The article may prove useful not only in establishing the origin of the surnames studied but also in determining the place where they arose and the directions of migration of the population within Poland.

**KEYWORDS:** Białystok region, Hajnówka district, borderland character of anthroponymy, surnames with the suffix *-uk* characteristic of the Hajnówka district, concise description of the surnames studied

System nazwiskowy ludności chłopskiej pochodzenia ruskiego, zamieszkującej wschodnią część Białostocczyzny, zachował swój tradycyjny charakter, niemniej jednak nazwiska uformowane w XVI–XVIII w. ulegały w następnych stuleciach pewnym modyfikacjom<sup>1</sup>. Liczne nazwiska transformowane powstawały w okresie zaborów (dostosowywanie zapisu nazwisk podlaskich do norm języka rosyjskiego), a także po odzyskaniu przez Polskę niepodległości (zmiany zapisu nazwisk wschodnich w wyniku ich polszczenia, transliteracji i błędów popełnianych przez urzędników)<sup>2</sup>.

System nazwiskowy mieszkańców Białostocczyzny wschodniej kształtował w przeszłości pod wpływem kilku języków wschodniosłowiańskich (białoruskiego, ukraińskiego i rosyjskiego) oraz języka polskiego, którego znaczenie zdecydowanie wzrosło na Podlasiu po zawarciu Unii Lubelskiej w 1569 roku. W coraz większym zakresie było również wykorzystywane imiennictwo polskie, które w niedalekiej przyszłości odegrało – na równi z imionami wschodniosłowiańskimi – istotną rolę w procesie kształtowania się nazwisk w tym regionie. Pograniczny charakter systemu nazwiskowego ludności chłopskiej Białostocczyzny wschodniej przejawia się także w istnieniu wielu nazwisk będących skrzyżowaniem form wschodniosłowiańskich i polskich<sup>3</sup>.

Ze względu na pograniczny charakter Białostocczyzna wschodnia stanowi niezwykle atrakcyjny teren badań onomastycznych. Antroponimii współczesnej i historycznej Podlasia północnego swoje opracowania poświęcili m.in. M. Kondratiuk<sup>4</sup>, B. Tichoniuk<sup>5</sup>, L. Dacewicz<sup>6</sup>, Z. Abramowicz<sup>7</sup>, L. Citko<sup>8</sup>,

<sup>1</sup> M. Sajewicz, *Nazwiska patronimiczne z formantem -uk w powiecie hajnowskim na Białostocczyźnie na tle ogólnopolskim*, Lublin 2013, s. 25–26.

<sup>2</sup> B. Tichoniuk, *Transformacja nazwisk wschodniosłowiańskich w Polsce na przykładzie niektórych struktur antroponimicznych z sufiksem -uk /-czuk*, [w:] *Ze studiów nad językami i literaturami wschodniosłowiańskimi*, Zielona Góra 2004, s. 157–162.

<sup>3</sup> L. Dacewicz, *Historia nazwisk na kresach północno-wschodnich Rzeczypospolitej (XVI–XVIII w.)*, Białystok 2014, s. 286.

<sup>4</sup> M. Kondratiuk opracowuje słownik nazwisk mieszkańców Białostocczyzny. Wyniki swoich badań prezentuje w wielu publikacjach, zob. np. *Nazwy geograficzne i osobowe Białostocczyzny*, Białystok 2016.

<sup>5</sup> B. Tichoniuk jest autorem wielu opracowań dotyczących nazwisk i imion podlaskich, zob. B. Tichoniuk, *Antroponimia południowej Białostocczyzny w XVI wieku*, Opole 1988; *idem*, *Imiona i ich formy na pograniczu polsko-białoruskim od XVI wieku do roku 1839*, Zielona Góra 2000, *idem*, *Transformacja sufiksów w nazwiskach rejestrowanych współcześnie w Polsce na przykładzie formantu -uk /-czuk*, [w:] „Acta Polono-Ruthenica”, 9, Olsztyn 2004, s. 393–400; *idem*, *Transformacja nazwisk...*

<sup>6</sup> L. Dacewicz, *Antroponimia Białegostoku XVII–XVIII wieku*, Białystok 2001; *eadem*, *Historia nazwisk na kresach...*; *eadem*, *Antroponimia Tatarów litewsko-polskich w przekroju historycznym*, Białystok 2012.

<sup>7</sup> Z. Abramowicz, *Antroponimia Żydów białostockich*, Białystok 2010.

<sup>8</sup> L. Citko, *Nazewnictwo osobowe północnego Podlasia w XVI w.*, Białystok 2001.

M. Sajewicz<sup>9</sup> i P. Złotkowski<sup>10</sup>. Na uwagę zasługują także cenne opracowania zespołowe<sup>11</sup>.

Celem niniejszego artykułu jest omówienie nazwisk patronimicznych zakończonych na *-uk*, *-czuk*, występujących w Polsce wyłącznie lub najliczniej w powiecie hajnowskim na Białostocczyźnie, który zamieszkiwany jest obecnie w zdecydowanej większości przez ludność prawosławną, posługującą się na co dzień gwarą białoruską lub ukraińską, czasem także mieszaną<sup>12</sup>. Podstawę materiałową niniejszego artykułu stanowią zatem nazwiska z formantem *-uk* najbardziej charakterystyczne dla badanego terenu, ściśle związane z tym obszarem od kilku stuleci.

Autor artykułu postawił przed sobą następujące cele szczegółowe:

- a) ustalenie liczby osób noszących dane nazwisko w Polsce;
- b) ustalenie liczby osób noszących dane nazwisko w powiecie hajnowskim;
- c) ustalenie nazwisk patronimicznych z formantem *-uk* występujących wyłącznie lub głównie w pow. hajnowskim;
- d) ustalenie pochodzenia analizowanych nazwisk.

W artykule wykorzystano materiał antroponimiczny zawarty na stronie internetowej *Nazwiska*<sup>13</sup>. Spośród zamieszczonych na stronie ok. 400 tysięcy nazwisk używanych współcześnie w Polsce wyodrębniono te, które powstały na bazie form patronimicznych i zawierają wschodniosłowiański formant *-uk*, a następnie w oparciu o stronę *Nazwiska polskie. Rozkład występowania nazwisk w powiatach* (RWNP) ustalono, które z wyodrębnionych nazwisk występują w powiecie hajnowskim i określono ich liczebność w badanym powiecie i Polsce.

Na przełomie XX i XXI wieku w Polsce było zarejestrowanych ponad 10700 nazwisk zakończonych na *-uk*, *-czuk*, w tym 9235 patronimicznych, przypisanych do ponad 470000 osób. Te nazwiska w tym okresie najczęściej występowały na Podlasiu północnym i południowym (b. woj. białostockie i białkopodlaskie)

<sup>9</sup> M. Sajewicz, *Nazwiska patronimiczne...*; *idem*, *Popularne nazwiska patronimiczne zakończone na -uk w powiecie hajnowskim na Białostocczyźnie*, „Studia Białorutenistyczne” 5, Lublin 2011, s. 329–393; *idem*, *Najbardziej popularne nazwiska odimienne z formantem -uk (-czuk) w powiecie hajnowskim na Białostocczyźnie*, [w:] *Мае Афіны тут – назваў іх Бандарамі*, „Acta Albaruthenica” 10, Warszawa 2010, s. 325–346; *idem*, *Formy imienne z sufiksem -ko w Kleszczelach na Podlasiu w połowie XVI w.*, „Acta Baltico-Slavica” 39, 2015, s. 45–89.

<sup>10</sup> P. Złotkowski, *Antroponimia historyczna mieszczan i chłopów Brańska i okolic w ujęciu statycznym i dynamicznym*, Lublin 2017.

<sup>11</sup> Z. Abramowicz, L. Citko, L. Dacewicz, *Słownik historycznych nazw osobowych i elementów identyfikacyjnych Białostocczyzny (XV–XVII wiek)*, Białystok 1997.

<sup>12</sup> *Atlas gwar wschodniosłowiańskich Białostocczyzny*, t. 1, Mapy lingwistyczne, red. S. Glinka, A. Obrębska-Jabłońska, J. Siatkowski, Wrocław 1980, s. 122–123.

<sup>13</sup> *Nazwiska*, [w:] <http://web.archive.org/web/20160310092315/http://www.futrega.org/etc/nazwiska.zip> (12.02.2019).

– ok. 36% ogółu, znacznie rzadziej w b. województwie chełmskim, zamojskim i w Warszawie – ok. 18%. Kolejne miejsca zajmowały b. województwa lubelskie, katowickie, wrocławskie, szczecińskie, siedleckie, gdańskie i olsztyńskie – ok. 21% [TN, s. 158]<sup>14</sup>.

Rozmieszczenie nazwisk z formantem *-uk* na terenie Polski wskazuje – jak uważa B. Tichoniuk [TN] – na miejsce ich powstania oraz kierunki przemieszczania się ludności. Po II wojnie światowej znaczna część ludności przesiedliła się z terenu Białostoczczyzny i Lubelszczyzny do regionów bardziej uprzemysłowionych, gdzie znajdowała zatrudnienie w górnictwie (Górny i Dolny Śląsk), hutnictwie (Śląsk, Małopolska), budownictwie (Warszawa, Kraków, Białystok) oraz stoczniach i portach (Pomorze Środkowe i Zachodnie). Ludność migrująca z terenu wschodniej Polski osiedlała się ponadto na Warmii i Mazurach, Pomorzu, na Ziemi Lubuskiej, gdzie podejmowała najczęściej pracę w Państwowych Gospodarstwach Rolnych. Ludność wywodząca się ze wschodniej Polski, w tym także z Białostoczczyzny, przemieszała się na Ziemiach Odzyskanych z repatriantami z ziem wschodnich II Rzeczypospolitej, potocznie określanymi *zabużającami*.

W pow. hajnowskim jest obecnie zarejestrowanych ponad 450 nazwisk patronimicznych z formantem *-uk*. Powszechność na badanym terenie, zwłaszcza od XVIII w., „licznych formacji typu patronimicznego dowodzi aktywnej obecności wschodniosłowiańskiej kultury nazewniczej, która bazowała na wartościach związanych z przynależnością do wspólnoty rodzinnej i rodu”.<sup>15</sup> Warto zaznaczyć, że wśród 47 najbardziej popularnych w pow. hajnowskim nazwisk (ponad 100 nosicieli) aż 27 zostało utworzonych od imion pochodzenia greckiego, 14 od imion pochodzenia hebrajskiego i aramejskiego, a zaledwie 6 od imion pochodzenia łacińskiego<sup>16</sup>.

Powiat hajnowski zajmuje pierwsze miejsce w Polsce pod względem liczby nosicieli 119 nazwisk patronimicznych z formantem *-uk*<sup>17</sup>. Noszą je głównie mieszkańcy powiatu hajnowskiego posługujący się na co dzień gwarą ukraińską (gminy Kleszczele, Czeremcha, Hajnówka, Dubicze Cerkiewne, Czyże, Narew). Tylko nieliczne z nich są przypisane do użytkowników gwary białoruskiej z północno-wschodniej części badanego powiatu (gminy Narewka, Białowieża).

Do nazwisk patronimicznych z formantem *-uk* występujących w Polsce wyłącznie lub najliczniej w pow. hajnowskim należą:

<sup>14</sup> Podaję dane ilościowe za: B. Tichoniuk, *Transformacja nazwisk wschodniosłowiańskich...*, s. 158.

<sup>15</sup> L. Dacewicz, *Historia nazwisk na kresach...*, s. 282.

<sup>16</sup> M. Sajewicz, *Popularne nazwiska patronimiczne...*, s. 389.

<sup>17</sup> W wykazie pominięto nazwiska noszone w pow. hajnowskim tylko przez jedną osobę, por. Chomociuk, *Chomończuk, Iwaciuk, Manciuik, Mańciuk, Parfiemiuk* [RWNP]. Zostały one uwzględnione w tabelce zbiorczej zamieszczonej w końcowej części artykułu.

- Grygoruk**\*<sup>18</sup> (395)<sup>19</sup> ← patr. *Hryhoruk* ← podl. *Hryhor* [IF] ← cerk. *Григоруї*, por. także pol. *Grzegorz*<sup>20</sup>; imię pochodzenia greckiego, por. gr. Γρηγόριος (*Gregorios*), od γρηγόρος (*gregogros*) ‘gorliwy, czuwający’, łac. *Gregorius* [NPSHE], [RWNP], [SHNO], [EIZΠ], [BAU], [CAUI], [CUI];
- Stepaniuk** (271) ← patr. *Stepaniuk* ← podl. *Stepan* [IF] ← cerk. *Стефан*, por. ros. urzęd. *Степан*, pol. *Stefan*; imię pochodzenia greckiego, gr. Στέφανος (*Stephanos*), od *stephanos* ‘wianek’, łac. *Stephanus* [NPSHE], [RWNP], [NPR], [WKIM], [SHNO], [CPΦ], [ΠЦИ], [BAC], [CAUI], [CUI];
- Pietruczuk**\* (269) ← patr. *Pietruczuk* ← podl. *Petruk* [IF], por. także podl. *Patruk*, *Petro* [IF] ← cerk. *Петр*, por. ros. urzęd. *Pëmp*, pol. *Piotr*; imię pochodzenia greckiego, gr. Πέτρος (*Petros*) ‘kamień, skała, opoka’, łac. *Petrus* [NPSHE], [RWNP], [NPR], [EIZΠ], [BAC], [CAUI], [CUI];
- Gierasimiuk**\* (234) ← patr. *Harasimiuk* ← podl. *Harasim* [IF], por. także podl. *Harasym* [IF] ← cerk. *Герасим*; imię pochodzenia greckiego, gr. Γεράσιμος (*Gerasimos*), od *gerasmos* ‘dostojny, szanowany’, łac. *Gerasimus* [NPSHE], [RWNP], [NPR], [SHNO], [EIZΠ], [ΠЦИ], [CAUI], [CUI];
- Dmitruk**<sup>21</sup> (218) ← patr. *Dmitruk* ← podl. *Dmiter*, *Dmitro* [IF], por. także podl. *Dmytro*, *Dmytior* [IF] ← cerk. *Думупуї*; imię pochodzenia greckiego, gr. Δημήτριος (*Dēmētrios*) ‘poświęcony bogini płodów rolnych *Demeter*’, łac. *Demetrius* [NPSHE], [NPR], [RWNP], [WKIM], [PΦ], [ЭРФВ], [AHP], [EIZΠ], [ΠЦИ], [BAC], [CAUI], [CBI], [CUI];
- Nazaruk** (216) ← patr. *Nazaruk* ← podl. *Nazar* [IF] ← cerk. *Назаруї*; imię pochodzenia hebrajskiego, od hebr. *Nāzar*, ‘poświęcił siebie Bogu’, łac. *Nazarius* ‘ten, kto pochodzi z Nazaretu’, gr. Ναζάριος (*Nasários*) ‘ts’ [NPSHE], [RWNP], [EIZΠ], [ΠЦИ], [CAUI], [BAC], [CUI], [CUI];
- Karpiuk** (212) ← patr. *Karpiuk* ← podl. *Karp* [IF] ← cerk. *Карп*; imię pochodzenia greckiego, gr. Κάριπος (*Karpos*), od gr. *karpos* ‘owoc’, łac. *Carpus* [NPSHE], [RWNP], [WKIM], [SHNO], [ΠЦИ], [EIZΠ], [BAC], [BAU], [CAUI], [CUI], [DUΠ];

<sup>18</sup> Gwiazdką (\*) zaznaczono tzw. nazwiska transformowane, które powstawały w wyniku zamierzonego polszczenia, transliteracji nazwisk wschodniosłowiańskich i błędów popełnianych przez urzędników.

<sup>19</sup> W nawiasie podano liczbę nosicieli nazwiska w pow. hajnowskim.

<sup>20</sup> Występujące w Polsce nazwiska patronimiczne z formantem -uk /-czuk, które pochodzą od form imienia *Grzegorz*, omówił B. Tichoniuk, por. *Odpatronimiczne nazwiska z formantem -uk / -czuk od form imienia Grzegorz we współczesnej antroponomii Polski*, [w:] *Droga ku wzajemności: Materiały X Międzynarodowej Konferencji Naukowej*, Grodno–Mir, 24–25. października 2002, Grodno 2004, s. 42–46.

<sup>21</sup> W pow. hajnowskim jest również notowane nazwisko *Gmiter* [RWNP].

**Leoniuk (190)** ← patr. *Leoniuk* ← podl. *Leon* [IF], por. także podl. *Lewon*, *Lewoń*, *Liwoń* [JF], pol. *Leon* ← ros. *Леон* (dawniej rzadkie imię rosyjskie, używane obok *Лев*), gr. *Λέων* (*Leōn*), z gr. *λέων* ‘lew’, łac. *Leo* ‘ts’ [NPSHE], [RWNP], [NPR], [СНФРИ], [БАС], [БАУ], [САУ], [СУ];

**Oniszczyk (188)** ←

a) patr. *Oniszczyk* ← podl. *Onisko*, *Oniśko*, *Oniszko* [IF], por. także podl. *Onysko*, *Onyśko* [IF] ← cerk. *Ануциў*; imię pochodzenia greckiego, por. gr. *Ανυσίος* (*Anisos*), od *anysos* ‘zakończenie, wykonanie’ i *Ανύσιος* (*Anysios*) ‘ts’ łac. *Anysius* [NPSHE], [RWNP], [ЕИЗП], [СРЛИ], [САУ], [СУ];

b) ← patr. *Oniszczyk* ← podl. *Onisko*, *Oniśko*, *Oniszko* [IF], por. także podl. *Onysko*, *Onyśko* [IF] ← cerk. *Онисим*; imię pochodzenia greckiego, gr. *Ονήσιμος* (*Onēsimos*), por. gr. *onesimos* ‘korzystny, pożyteczny’, łac. *Onesimus* [NPSHE], [RWNP], [ЕИЗП], [СРЛИ], [ПЦИ], [СНФРИ], [САУ], [СУ];

**Jakoniuk (172)** ←

a) patr. *Jakoniuk* ← podl. *Jakon*<sup>22</sup> [IF] ← cerk. *Иакинф*; imię pochodzenia greckiego, gr. *Ύακινθος* (*Yakinthos*), od gr. *hyakinthos* ‘hiacynt’, łac. *Hyacinthus* [NPSHE], [RWNP], [SHNO], [ЕИЗП], [ССЛИ], [ПЦИ], [БЛ], [СУ];

b) patr. *Jakoniuk* ← podl. *Jakon* [JF], por. także podl. *Jakun* [IF] ← cerk. *Иаков*<sup>23</sup>, imię pochodzenia hebrajskiego, hebr. *יַעֲקֹב* (*Jaacob*) ‘niech Bóg strzeże’, łac. *Jacobus* [NPSHE], [RWNP], [NPR], [RWNP], [СНФРИ], [ЕИЗП], [АНП], [ПЦИ], [САУ];

**Androsiuk (163)** ←

a) patr. *Androsiuk* ← podl. *Andros* [IF] ← podl. *Andrej*, por. także podl. *Ondrej* ← cerk. *Андреї*; imię pochodzenia greckiego, od gr. *Ανδρέας* (*Andreas*), por. *ἀνδρεῖος* ‘mężny, dzielny’, lub *ἀνδρός* (*andros*), Gen. od *ἀνήρ* (*aner*) ‘mężczyzna’ [NPSHE], [RWNP], [ЕИЗП], [ПЦИ], [САУ];

b) patr. *Androsiuk* ← podl. *Andros*, por. także podl. *Andron*, *Andronik* [IF] ← cerk. *Андроник*, *Андрона*; imię pochodzenia greckiego, gr. *ἀνήρ* (*aner*) ‘mężczyzna, człowiek’, Gen. *ἀνδρός* + *νίκη* (*nike*) ‘zwycięstwo’, łac. *Andronicus* [NPSHE], [RWNP], [ЕИЗП], [ССЛИ], [САУ], [СУ];

c) patr. *Androsiuk* ← podl. *Andros*, por. podl. *Androp*, *Antrop* [IF] ← cerk. *Евтропиў*; imię pochodzenia greckiego, por. *Ευτροπιος*, z gr. *ευτροπος* (*eutropos*) ‘porządny, przykładowy’ [NPSHE], [RWNP], [SHNO], [ЕИЗП], [ССЛИ], [ПЦИ], [СБ];

<sup>22</sup> Imiona wschł. *Якон* i *Якун* (alt. *o* : *u*) В. Tichoniuk wywodzi od imienia cerk. *Иакинф* [IF]. Innego zdania jest В.О. Unbegaun, który uważa, że *Якун* to zrusyfikowana forma imienia skandynawskiego *Hakon* [PФ].

<sup>23</sup> Podobny pogląd wyraża również K. Rymut [NPR] i O.I. Trijniak [СУ]. А.К. Уściнович nazwiska *Jakon* i *Jakun* zalicza do nazw utworzonych od imienia cerk. *Яков* (*Иаков*) [САУ],

- Chilimoniuk<sup>24</sup> (148)** ← patr. *Chilimoniuk* ← podl. *Chilimon* [IF], por. także podl. *Chalimon*, *Filimon* [IF] ← cerk. *Филимон*; imię pochodzenia greckiego, gr. *Φιλέμων* (*Philēmōn*), por. *φιλέω* ‘lubię, Kocham, ulubiony’, łac. *Philemon* [NPSHE], [RWNP], [EIZΠ], [CPJI], [CAUI], [CUI];
- Szymaniuk (145)** ← patr. *Szymaniuk* ← podl. *Szyman* [IF], por. także podl. *Simon*, *Siman* [IF] ← cerk. *Симон*, pol. *Szymon*; imię pochodzenia hebrajskiego, hebr. *שִׁמְעוֹן* (*Šim’ōn*)<sup>25</sup>, od *šāma* ‘słuchać – usłyszany przez Boga’, łac. *Simon* [NPSHE], [RWNP], [WKIM], [PΦΠЭС], [CPJI], [CHΦPI], [EIZΠ], [ΠЦИ], [BAS], [CAUI];
- Ochrymiuk (129)** ← patr. *Ochrymiuk* ← podl. *Ochrym* [IF], por. także podl. *Ochrem*, *Ochryc* [IF] ← cerk. *Ефрем*; imię pochodzenia hebrajskiego, hebr. *עִפְרַיִם* (*Ephrayim*), por. *phareh* ‘piasek, popiół, ziemia’ lub ‘płodny, obfity w owoce’, łac. *Ephraim* [NPSHE], [RWNP], [WKIM], [SHNO], [EIZΠ], [ΠЦИ], [CAUI], [BLI], [CUI];
- Artemiuk (124)** ← patr. *Artemiuk* ← podl. *Artem* [IF], por. także podl. *Hartem*, *Artiom* [IF] ← cerk. *Артемиў*; imię pochodzenia greckiego, gr. *Αρτέμιος* (*Arthēmios*), od imienia bogini *Artemis* ‘poświęcony Artemidzie’, a także od *artemēs* ‘zdrowy, rzeński’, łac. *Arthemius* [NPSHE], [RWNP], [CHΦPI], [CPJI], [EIZΠ], [ΠЦИ], [BAS], [BAU], [CAUI], [CUI];
- Trofimiuk (122)** ← patr. *Trofimiuk* ← podl. *Trofim* [IF], por. także podl. *Trofym*, *Trochim* [IF] ← cerk. *Трофим*; imię pochodzenia greckiego, por. gr. *Τρόφιμος* (*Trophimos*), od *trophimos* ‘żywiciel’, łac. *Trophimus* [NPSHE], [RWNP], [CPJI], [EIZΠ], [ΠЦИ], [CHΦPI], [BAS], [BAU], [BAM], [CAUI], [CBI], [CUI];
- Parfieniuk (124)** ← patr. *Parfieniuk* ← podl. *Parfien* [IF], por. także podl. *Parchwien* ← cerk. *Парфеній*; imię pochodzenia greckiego, por. gr. *Παρθένιος* (*Parthenios*), gr. *παρθένος* (*parthenios*) ‘czysty, cnotliwy’ [NPSHE], [RWNP], [CPΦ], [CPJI], [EIZΠ], [BAU], [CAUI], [CUI];
- Osipiuk (105)** ← patr. *Osipiuk* ← podl. *Osip* [IF], por. także podl. *Osyip*, *Josip*, *Josyp* ← cerk. *Иосиф*; imię pochodzenia hebrajskiego, hebr. *יְהוֹשֻׁפָּט* (*Jehoseph*), pierwotnie znaczyło ‘niech Bóg pomnoży’, łac. *Josephus* [NPSHE], [RWNP], [CPJI], [EIZΠ], [BAS], [BAM], [CAUI], [CUI];
- Boltromiuk (102)** ← patr. *Boltromiuk* ← podl. *Boltrom*, *Boltromiej* [IF], por. także błrs. *Баўтрук*, *Баўтрым*, *Вархлом* [CAUI], ukr. *Варфолом* [CUM] ←

<sup>24</sup> W pow. hajnowskim znacznie częściej (293) notowane jest nazwisko *Filimoniuk* [RWNP].

<sup>25</sup> Imię *Šim’ōn* występowało w języku hebrajskim w dwóch formach: *Shime’on*, *Shim’on* ‘Bóg wysłuchał’, które przekształciły się w imiona *Simon* (upowszechniło się w Kościele zachodnim) i *Simeon* (upowszechniło się w Kościele wschodnim)

pol. *Bartłomiej*<sup>26</sup>, por. cerk. *Βαρφολομεῖ*, imię pochodzenia greckiego, gr. *Βαρθολομαῖος* (*Bartholomaios*), z aramejskiego *Bar-Talmaj* ‘syn *Talmaja*’, łac. *Bartholomaeus* [NPSHE], [RWNP], [RWNP], [WKIM], [EIZΠ], [ΠЦИ], [ССЛИ], [СРЛИ], [БAM], [СБИ], [САУІ];

**Owerczuk**<sup>27</sup> (96) ← patr. *Owerczuk* ← podl. *Owerko* [IF] ← cerk. *Аверкуй*; imię pochodzenia łacińskiego, łac. *Avercius*, por. *āverto* ‘zmuszać do ucieczki’ [NPSHE], [RWNP], [СНФРИ], [СРЛИ], [EIZΠ], [ΠЦИ], [РФПЭС], [САУІ], [СУП], [СУІ];

**Nesteruk** (93) ← patr. *Nesteruk* ← podl. *Nester* [IF] ← cerk. *Нестор*; imię pochodzenia greckiego, gr. *Νέστωρ* (*Nestor*), gr. *νόστος* ‘powrót’ lub ‘podróż’ [NPSHE], [RWNP], [WKIM], [СНФРИ], [EIZΠ], [СРЛИ], [ΠЦИ], [САУІ], [СУІ];

**Tichoniuk** (92) ← patr. *Tichoniuk* ← podl. *Tichon*, *Tichon* [IF], por. także podl. *Tychoń*, *Tychon* [IF] ← cerk. *Тихон*; imię pochodzenia greckiego, gr. *Τύχων* (*Tychon*), od *τύχη* ‘udany, szczęśliwy’, łac. *Tychon* [NPSHE], [RWNP], [РФПЭС], [СРФ], [СРЛИ], [EIZΠ], [САУІ], [СУІ];

**Janiuk** (86) ← patr. *Janiuk* ← podl. *Jan* [IF] ← pol. *Jan*<sup>28</sup>, por. błrs. *Jan*, *Janka*<sup>29</sup>, por. cerk. *Иоанн*; imię pochodzenia hebrajskiego, hebr. *יְהוֹחָנָן* (*Jehōhanan*) ‘Jahwe jest łaskawy’, gr. *Ἰωάννης*, łac. *Johannes*, *Joannes*, cerk. [NPSHE], [RWNP], [NPR], [WKIM], [ΠЦИ], [БАС], [САУІ], [СУІ];

**Kondratiuk** (86) ← patr. *Kondratiuk* ← podl. *Kondrat* [IF] ← cerk. *Кондрат*; imię pochodzenia łacińskiego, łac. *Konradus*, od *quadratus* ‘kwadratowy, o szerokich plecach’ [NPSHE], [RWNP], [NPR], [ССРФ], [РФ], [ЭРФВ], [СРЛИ], [EIZΠ], [ΠЦИ], [БАС], [САУІ], [СУІ];

**Matysiuk** (86) ← patr. *Matysiuk* ← podl. *Matys* [IF] ← por. także podl. *Matus* [IF] ← cerk. *Матфуй*, pol. *Mateusz*; imię pochodzenia hebrajskiego, por. hebr. *מַתְתִּיָּהוּ* ‘dar Boży’<sup>30</sup> [NPSHE], [RWNP], [NIG], [EIZΠ], [ΠЦИ], [СБИ], [САУІ], [СУІ];

<sup>26</sup> Występujące w Polsce nazwiska z formantem *-uk* utworzone od imienia *Bartłomiej* (cerk. *Βαρφολομεῖ*) opisał B. Tichoniuk, por. *Nazwiska na -uk /-czuk z formami imienia Bartłomiej w podstawie nazw rejestrowanych współcześnie na terenie Polski*, [w:] *Беларуска-руська-польскае супнастаўляльнае мовазнаўства, літаратуразнаўства, культуралогія*, Віцебск 2003, ч. 2, с. 62–63.

<sup>27</sup> Por. notowane na Chełmszczyźnie nazwisko *Hawerczuk* [RWNP].

<sup>28</sup> Zob. M. Karpluk, *Imię Jan, jego postaci oboczne i derywaty*, „Język Polski”, LXIV, 1984, s. 64–70.

<sup>29</sup> Popularne białoruskie formy imienne *Jan*, *Janka* ukształtowały się pod wpływem polskim.

<sup>30</sup> W języku hebrajskim imię to było używane w dwóch wariantach: *Mettithejah(u)* i *Mattanejah(u)*; imiona te zostały przejęte przez język łaciński i grecki; z form łacińskich w języku polskim ukształtowały się imiona *Maciej*, *Matyjasz*, a z form greckich w językach wschodniosłowiańskich – cerk. *Матфуй*, a następnie cerk. *Матфеї*, por. także ros. *Мамеї*; na polsko-wschodniosło-



- Andrejuk (84)** ← patr. *Andrejuk* ← podl. *Andrej* [IF], por. także podl. *Ondrej* ← cerk. *Андрей*, por. pol. *Andrzej*; zob. Androsiuk;
- Wiluk (84)** ← patr. *Wiluk* ← podl. *Wil* [IF] ← cerk. *Вул*<sup>31</sup>; imię najprawdopodobniej pochodzenia greckiego, gr. Βῆλος (*Bēlos*), por. asyr. *Bel* ‘Bóg słońca i światła w Babilonie’; imię to w języku greckim mogło być również używane w znaczeniu ‘próg, mieszkanie’ [NPSHE], [RWNP], [СРЛИ], [ЕИЗП], [САУІ], [СУІ];
- Owłasiuk (82)** ← patr. *Owłasiuk* ← podl. *Owłas* [IF] ← cerk. *Евиласиуї*, por. wschł. *Евласиуї*; imię pochodzenia greckiego, por. gr. *eu* ‘dobrze’ + *hilaos* ‘miłościwy’ [NPSHE], [RWNP], [СРЛИ], [СНФРИ], [ЕИЗП], [ССЛИ], [ПЦИ], [БАС], [БАУ], [СБІ];
- Weremiuk (80)** ← patr. *Weremiuk* ← podl. *Werema* [IF], por. także podl. *Weremiej*, *Weremij* [IF] ← cerk. *Иеремия*; imię pochodzenia hebrajskiego, por. יהרמיהו (*Īirmējahū*) ‘Jahwe jest wywyższony’, łac. *Jeremias* [RWNP], [NPSHE], [WKIM], [СРЛИ], [ЕИЗП], [ПЦИ], [СБІ], [САУІ], [СУІ];
- Sołowianiuk<sup>32</sup> (76)** ← patr. *Sołowianiuk* ← podl. *Sołowian* [IF], por. także podl. *Sołoweś*<sup>33</sup>, *Salaweś*, ukr. *Sołowjan* [СУІ] ← cerk. *Сильван*, *Силюян*; imię pochodzenia łacińskiego, łac. *Silvanus* ‘imię dobrego ducha, opiekuna lasów i leśników’, por. łac. *silva* ‘las’ [NPSHE], [RWNP], [РФПЭС], [ССРЛИ], [ЕИЗП], [СБІ], [САУІ], [СУІ];
- Kononiuk (74)** ← patr. *Kononiuk* ← podl. *Konon* [IF] ← cerk. *Конон*; imię pochodzenia greckiego, gr. Κόνων (*Konōn*), geneza imienia niejasna [NPSHE], [RWNP], [СРФ], [СРЛИ], [ПЦИ], [ЕИЗП], [БАС], [БАУ], [САУІ], [СУІ];
- Wawreszuk (68)** ← patr. *Wawreszuk* ← podl. *Wawresz* [IF], por. także podl. *Wawren*, *Ławren*, *Łauresz* [IF] ← pol. *Wawrzyniec*, notowane również jako *Wawrzeniec*, *Ławrzyniec*, cerk. *Лаврентиуї*; imię pochodzenia łacińskiego, łac. *Laurentius*, od *Laurens* (Gen. *Laurentius*) ‘mieszkaniec miasta *Laurens*’, od *laurus* ‘laur’, gr. Λαυρέντιος (*Laurentios*) [NPSHE], [RWNP], [WKIM], [РФПЭС], [СНФРИ], [ЕИЗП], [ПЦИ], [БАС], [СБІ], [САУІ], [СУІ];

wiańskim pograniczu językowym nastąpiło znaczne przemieszanie się imion zawierających element *Mat-* i *Mac-*.

<sup>31</sup> Por. nazwę wsi *Wiluki* w pow. hajnowskim na Białostocczyźnie, a także ros. nazwisko *Вилуков*, zob. *Большой справочник фамилий*, <http://www.mir-imen.com/familii-bigspisok.html> (15.02.2019).

<sup>32</sup> Nazwisko to niektórzy onomaści wywodzą także od form apelatywnych, por. *solowoj* ‘szary’, stąd *solowiej* ‘słowik’, zob. *Этимологический словарь Фасмера*, <http://vasmer.narod.ru/>; *Словарь Даля*, <http://dal.sci-lib.com/letter019.html>; A. Brückner, *Słownik etymologiczny języka polskiego*, 2 wyd., Warszawa 1957.

<sup>33</sup> J. Szymaniuk podaje, że imię *Sołoweś* nosił jeden z mieszkańców Lewkowa Starego w poł. XVIII w., zob. J. Szymaniuk, *Piękno Ziemi Narewowskiej-Zalew Siemianówka i jego okolice. Współczesność, historia, legendy i mity*, <http://www.siemianowka.pl>.

**Klimuk (56)** ← patr. *Klimuk*<sup>34</sup> ← podl. *Klim* [IF] ← cerk. *Климент*, por. pol. *Klemens*; imię pochodzenia łacińskiego, łac. *Clēmens*, por. *clēmens* ‘miłościwy, łagodny’, gr. *Klēmentos* [NPSHE], [RWNP], [WKIM], [PΦ], [PΦΠЭС], [CPΦ], [CHΦРИ], [CPЛИ], [EИЗП], [БАС], [САУІ], [СУІ];

**Panfiluk (53)** ← patr. *Panfiluk* ← podl. *Panfil*, por. także podl. *Pamfil* [IF] ← cerk. *Памфил*, ros. warianty imienia: *Памфилий*, *Панфилий*, *Панфил* [EИЗП]; imię pochodzenia greckiego, gr. *Παμφίλος* (*Pamphilos*), por. *Pamphylia* ‘kraj w Małej Azji’, z *pamphylōs* ‘niejednorodny, składający się z różnych plemion’ lub od *παν* (*pan*), ‘wszyscy’ + *φίλος* (*philos*), ‘lubiany przez wszystkich’, przyjaciel’, por. *panphilos* ‘lubiany, miły’ [NPSHE], [RWNP], [PΦΠЭС], [ΠЦИ], [CHΦРИ], [БАС], [СБИ], [САУІ], [СУІ];

**Sołościuk\* (51)** ← patr. *Solostiuk* ← *Solost*, *Solosz*, *Soloszcz* [IF] ← cerk. *Солохон*; pochodzenie imienia niejasne, jest ono najczęściej wyprowadzane z języka greckiego, por. *Σολόχων* ‘ten, który zabija kamieniami, kamieniuje’, czasem z języka hebrajskiego ‘ts’, por. także łac. *Sallustius*<sup>35</sup> [RWNP], [SEJP], [ЭРФ], [PΦ], [СУІ];

**Jawdosiuk (50)** ←

a) patr. *Jawdosiuk* ← podl. *Jawdos*, *Jawdoś* [IF] ← cerk. *Евдоксiй*; imię pochodzenia greckiego, gr. *Ευδόξιος* (*Eudoxios*), por. *εὖ* ‘dobry’ + *δόξα* gr. ‘sława’, łac. *Eudoxius* [NPSHE], [RWNP], [WKIM], [PΦΠЭС], [CPЛИ], [ССЛИ], [EИЗП], [ΠЦИ], [СБИ], [САУІ];

b) patr. *Jawdosiuk* ← podl. *Jawdos*, *Jawdoś* [IF] ← cerk. *Евдоким*; imię pochodzenia greckiego, gr. *Ευδόκιμος* (*Eudokimos*) ‘szanowany’ [NPSHE], [RWNP], [CPЛИ], [EИЗП], [ΠЦИ], [БАС], [СБИ], [САУІ], [АНП], [СУІ];

**Mantiuk (47)** ←

a) patr. *Mantiuk* ← podl. *Maniec*, *Manc* [IF], por. ukr. lud. *Maneć*<sup>36</sup> [СУІ] ← cerk. *Мануил*; imię pochodzenia hebrajskiego, por. hebr. *יְמָנְוֵל* (*Immanu’el*) ‘Bóg jest z nami’, łac. *Emmanuel* [NPSHE], [RWNP], [CPЛИ], [CHΦРИ], [EИЗП], [ΠЦИ], [PΦΠЭС], [СБИ], [САУІ], [СУІ];

<sup>34</sup> Sufiks *-uk* pełni tu jednocześnie funkcję patronimiczną i zdrobniającą, por. błrs. *Klimuk* (f. patr. i f. zdrobn.) oraz *Klimiuk* (f. patr.), por. B. Tichoniuk, *O pochodzeniu nazwisk typu: Klimuk – Klimiuk, Kuźmuk – Kuźmiuk*, [w:] *Droga ku wzajemności. Polsko-białoruskie związki językowe, literackie, historyczne i kulturowe. Materiały XI Międzynarodowej Konferencji Naukowej, Białystok 2003*, Białystok, 2004, s. 23–27.

<sup>35</sup> Etymologia nazwiska *Sołościuk* nie została ostatecznie ustalona; nazwisko to jest najczęściej wyprowadzane od formy *Solocha*, por. ukr. *Соломія*, *Саломея* (СУІ) lub od apelatywu *solocha* ‘niechlujna kobieta’, ‘wiedźma’, ‘rusałka’ opartego na imionach ukr. *Саломея* [ЭРФ], [SEJP] lub *Соломоніда* [PΦ], [СУІ].

<sup>36</sup> A.W. Supieranskaja rosyjską formę *Манец* wyprowadza także od imion *Герман*, *Манасий*, *Манассий* [CHΦРИ].

b) patr. *Mantiuk* ← podl. *Mant*, *Manc*, *Maniec* [IF] ← cerk. *Амантуй*, *Аманцуй*; imię pochodzenia łacińskiego, łac. *Amantius*, por. *amans*, Gen. *amantis* ‘kochający’ [NPSHE], [RWNP], [СРЛИ], [ЕИЗП], [РФПЭС], [СБИ], [САУІ];

c) patr. *Mantiuk* ← podl. *Mant*<sup>37</sup> ← podl. *Mat* [IF] ← podl. *Matwiej* ← cerk. *Матфуй*, *Матфей*, por. także ros. *Матвей*; zob. *Matysiuk*;

**Antypiuk (46)** ← patr. *Antypiuk* ← *Antyp* [IF] ← cerk. *Антима*, por. także ros. *Антим*; imię pochodzenia greckiego, gr. *Αντίπας* (*Antipas*), krótka forma imienia gr. *Αντίπατρος*, por. *ἀντί* (*anty*) + *πατήρ* (*pater*) [NPSHE], [RWNP], [РФПЭС], [СРЛИ], [ЕИЗП], [ПЦИ], [САУІ], [СУІ];

**Kazimieruk (44)** ← patr. *Kazimieruk* ← podl. *Kazimier*<sup>38</sup> [IF] ← *Kazimierz*, por. także wschl. *Казимир*, *Казимир*, imię pochodzenia słowiańskiego, łac. *Casimirus* [NPSHE], [RWNP], [WKIM], [ЕИЗП], [САУІ], [СУІ];

**Pietroczuk\* (44)** ← patr. *Petroczuk*<sup>39</sup> ← *Petrocz* ← *Petro* ← cerk. *Петр*, por. pol. *Piotr*; zob. *Pietruczuk*;

**Onikijuk (42)** ← patr. *Onikijuk* ← podl. *Onikij* [IF] ← cerk. *Иоанникий*; imię pochodzenia greckiego, gr. *Ιωαννίκιος* (*Ioannikios*), zdrobnienie do *Ioann*, z hebr. *יְהוָה* (*Jehōhanan*) ‘Jahwe jest łaskawy’, lub gr. *Ιωαννίκιος* ‘zwycięstwo Boże’, por. gr. *nike* ‘zwycięstwo’, łac. *Joannicus* [NPSHE], [RWNP], [СНФРИ], [СРЛИ], [ЕИЗП], [ПЦИ], [РФПЭС], [СБИ], [САУІ], [СУІ];

**Radziwoniuk\* (39)** ← patr. *Rodiwoniuk* ← podl. *Rodiwon* [IF] ← cerk. *Родион*; imię pochodzenia greckiego, gr. *Ροδίον* (*Rodion*), gr. *ρόδεος* (*rodeos*) ‘rózowy’, *Ρόδιον* (*Rodion*) ‘mieszkaniec wyspy *Ρόδος* (*Rodos*)’ lub *Ἡρωδίων* (*Herodion*), от *ἥρωος* (*heros*) ‘bohater’, łac. *Herodion* [NPSHE], [RWNP], [РФПЭС], [СРЛИ], [ЕИЗП], [ПЦИ], [АНП], [БАС], [СБИ], [САУІ];

**Juźwiuk (39)** ← patr. *Juźwiuk* ← podl. *Juzwa* [IF] ← pol. *Józef*, por. cerk. *Иосиф*; zob. *Osipiuk*;

**Samosiuk (37)** ←

a) patr. *Samosiuk* ← podl. *Samos*, *Samoś* [IF] ← cerk. *Самсон*, pol. *Samson*; imię pochodzenia hebrajskiego, hebr. *שִׁמְשׁוֹן* (*Szimszon*), por. hebr. *szemesz* ‘słońce’ lub *szamen* ‘silny’, łac. *Sampson* [NPSHE], [RWNP], [РФПЭС], [СРЛИ], [ЕИЗП], [САУІ];

<sup>37</sup> W badanej formie obserwujemy nałożenie się rezonansu nosowego na samogłoskę (nazalizacja), por. *Mantiuk* ← *Matiuk*.

<sup>38</sup> Na badanym terenie imiona *Kazimir*, *Kazimierz*, *Kazmir* odbierane są przez ludność wyznania prawosławnego jako obce. Noszą je tu wyłącznie miejscowi katolicy.

<sup>39</sup> Por. np. formy imion *Androc* ← *Andrej*, *Jocz* ← *Jurij* [IF, s. 31]. Niektóre tego typu formy mogły powstać od polskich odpowiedników tych imion.

b) patr. *Samosiuk* ← podl. *Samos, Samoś* [IF] ← cerk. *Самуил*, pol. *Samuel*, imię pochodzenia hebrajskiego, hebr. שְׁמוּעַל (*Szemu-el*) ‘niech Bóg wysłucha’, łac. *Samuel* [NPSHE], [RWNP], [WKIM], [РФПЭС], [ЕИЗП], [ПЦИ], [БАС], [САУ], [СУ];

c) patr. *Samosiuk* ← podl. *Samos* [IF] ← cerk. *Самон*; imię prawdopodobnie celtyckiego pochodzenia [NPSHE], [RWNP], [ПЦИ], [ССРЛИ], [ЕИЗП], [СБ], [АНП], [САУ];

**Omeljaniuk (37)** ← patr. *Omeljaniuk* ← podl. *Omeljan* [IF], por. także podl. *Omelan, Amalan* [IF] ← cerk. *Емилиан*, por. pol. *Emilian*; imię pochodzenia łacińskiego, łac. *Aemilianus*, od rzymskiego imienia rodowego *Aemilius* [NPSHE], [RWNP], [WKIM], [СНФРИ], [СРЛИ], [ЕИЗП], [ПЦИ], [БАС], [СБ], [САУ], [СУ];

**Osipczuk (36)** ← patr. *Osipczuk* ← *Osipko* ← podl. *Osip* [IF], por. także *Osyp, Josyp* [IF] ← cerk. *Иосиф*; zob. *Osipiuk, Jużwiuk*;

**Tofiluk (35)** ← patr. *Tofiluk* ← podl. *Tofil* [IF] ← pol. *Teofil*, por. także cerk. *Феофил*; imię pochodzenia greckiego, gr. Θεόφιλος (*Theophilēs*) ‘przyjaciel Boga’, łac. *Theophiles* [NPSHE], [RWNP], [WKIM], [ЕИЗП], [ПЦИ], [СБ], [САУ], [СУ];

**Selwesiuk (32)** ← patr. *Selwesiuk* ← podl. *Selweś* [IF] ← cerk. *Сильвестр*, pol. *Sylwester*, imię pochodzenia łacińskiego, łac. *Silvester*, por. *silvestris* ‘leśny’ [NPSHE], [RWNP], [РФПЭС], [СРЛИ], [ЕИЗП], [ПЦИ], [БАС], [БАУ], [САУ], [АНП], [СУ];

**Kazimiruk (32)** ← patr. *Kazimiruk* ← podl. *Kazimir* [IF] ← *Kazimierz, Kazumir*; zob. *Kazimieruk*;

**Kupryciuk (32)** ← patr. *Kupryciuk* ← *Kupryć* [IF] ← cerk. *Куприан*; imię pochodzenia łacińskiego, łac. *Cyprianus* ‘ten, kto pochodzi z wyspy Cypr’ [NPSHE], [RWNP], [WKIM], [СНФРИ], [СРЛИ], [ЕИЗП], [ПЦИ], [БАС], [САУ], [СУ];

**Omelianiuk (31)** ← patr. *Omelianiuk* ← podl. *Omelian* [IF] ← *Емилиан*; zob. *Omeljaniuk*;

**Giermaniuk\* (30)** ← patr. *Hiermaniuk* ← podl. *Hierman* [IF], por. także *Herman* [IF] ← cerk. *Герман*, imię pochodzenia łacińskiego, łac. *Germanus* wywodzi się od nazwy etnicznej *Germania* lub od łac. *germanus* ‘rodzony, spokrewniony z kimś’ [NPSHE], [RWNP], [WKIM], [РФПЭС], [СРФ], [ЕИЗП], [САУ], [СУ];

**Kostiuczuk (27)** ← patr. *Kostiuczuk* ← *Kostiuk* [IF] ← *Kost, Kosta, Kostia* [IF] ← cerk. *Константин*; imię pochodzenia łacińskiego, łac. *Constantinus*, por. *constans* ‘stały, niezmienny’ [NPSHE], [RWNP], [NPR], [WKIM], [ЕИЗП], [ПЦИ], [САУ], [СУ];

**Siebiesiuk\* (27)** ← patr. *Sebesiuk* ← *Sebeś* [IF] ← pol. *Sebastian*, por. cerk. *Себастиан*; imię pochodzenia łacińskiego, łac. *Sebastianus* ‘mieszkaniec Sebastii’; bywa również wyprowadzane od gr. Σεβαστιανός (*Sebastianos*), por. *sebastos* ‘czcigodny, dostojny, wysoko postawiony’ [NPSHE], [RWNP], [WKIM], [РФПЭС], [СРЛИ], [ЕИЗП], [БАС], [САУІ], [СУІ];

**Ochryciuk (27)** ← patr. *Ochryciuk* ← podl. *Ochryć* [IF] ← por. podl. *Ochrem*, *Ochrym* [IF] ← cerk. *Ефрем*; zob. Ochrymiuk;

**Niesteruk\* (26)** ← patr. *Nesteruk* ← *Nester* [IF] ← cerk. *Нестор*, zob. Nesteruk;

**Tychoniuk (24)** ← patr. *Tychoniuk* ← *Tychon* [IF], por. podl. *Tichon* ← cerk. *Тихон*; zob. Tichoniuk;

**Ustyniuk (23)** ← patr. *Ustyniuk* ← podl. *Ustyn* [IF], por. także podl. *Justyn*, ukr. *Устин* ← cerk. *Иустин*, pol. *Justyn*; imię pochodzenia łacińskiego, por. łac. *Justinus* [NPSHE], [RWNP], [СРЛИ], [ПЦИ], [САУІ], [СУІ];

**Kubajczuk (22)** ← patr. *Kubajczuk* ← podl. *Kubajko* [IF] ← podl. *Kubaj* [IF] ← podl. *Kuba* [IF] ← pol. *Jakub*, por. także cerk. *Иаков*<sup>40</sup>; zob. Jakoniuk;

**Omieljaniuk\* (22)** ← patr. *Omieljaniuk* ← podl. *Omeljan* [IF], por. także podl. *Omelan*, *Amalan* [IF] ← cerk. *Емилиан*; zob. Omeljaniuk, Omelianiuk;

**Chomaciuk (21)** ← patr. *Chomaciuk* ← *Chomas*, *Chomać* ← *Choma* [IF], por. podl. *Chomacz* [IF] ← cerk. *Фома*; imię pochodzenia aramejskiego, por. aram. תומא (*toma*) ‘bliźniak’, gr. Θωμάς (*Thomās*), łac. *Thomas* [NPSHE], [RWNP], [РФПЭС], [ЕИЗП], [ПЦИ], [САУІ], [ВІЛ], [СУІ];

**Poleszuk (21)** ←

a) ← patr. *Poleszuk* ← *Polech* ← podl. *Pol* [IF], por. także podl. *Palej*, *Polan*, *Polij*, *Poluch* [IF] ← cerk. *Полиен*; imię pochodzenia greckiego, gr. *poly* ‘dużo’ + *aine* ‘chwala’ [NPSHE], [RWNP], [СРЛИ], [РФПЭС], [ЕИЗП], [ПЦИ], [СБІ], [САУІ], [СУІ];

b) ← patr. *Poleszuk* ← *Polech* ← podl. *Pol* [IF] ← cerk. *Поликарп*; imię pochodzenia greckiego, gr. Πολύκαρπος (*Polykarpos*) ‘płodny, owocny’, łac. *Policarpus* [NPSHE], [RWNP], [NPR], [РФПЭС], [СРЛИ], [ЕИЗП], [ПЦИ], [САУІ], [СУІ];

<sup>40</sup> Por. notowane m.in. w powiatach hajnowskim, bielskim i siemiatyckim nazwisko *Kubaj* [RWNP]. Niektórzy badacze rosyjscy wyprowadzają nazwisko *Кубайчук* od imienia tatarskiego *Кубай*, por. tatar. *kuba* ‘szary’. Możliwe, że w przeszłości na wschodzie imię *Кубай* nadawano dzieciom o śniadej cerze, zob. *Значение фамилии – узнай происхождение, историю своей фамилии*, <http://www.nominic.ru> (12.02.2019).

c) ← patr. *Poleszuk* ← *Polech* ← podl. *Pol* [IF] ← *Инолюм*<sup>41</sup>; imię pochodzenia greckiego, gr. Ἴππόλυτος (*Hippolytos*) ‘wyzwoliciel koni’, łac. *Hippolytus* [NPSHE], [СНФРИ], [СРЛИ], [ПЦИ], [ЕИЗП], [СБИ], [САVI], [СУI];

**Ruszuk**<sup>42</sup> (21) ← patr. *Ruszuk* ← podl. *Ruch*<sup>43</sup> [IF] ← cerk. *Руф*, por. pol. *Rufus*; imię pochodzenia łacińskiego, łac. *Rufus*, por. *rufus* ‘rudy’ [NPSHE], [RWNP], [RWNP], [WKIM], [ЕИЗП], [ССЛИ], [ПЦИ], [СБИ], [САVI], [СУI];

**Simoniuk** (19) ← patr. *Simoniuk* ← podl. *Simon* [IF], por. także podl. *Symon* [IF] ← cerk. *Симон*, por. pol. *Szymon*; zob. Szymaniuk;

**Selewoniuk** (19) ← patr. *Selewoniuk* ← od *Selewon* [IF] ← cerk. *Сильван*, *Силуян*; zob. Sołowianiuk;

**Radosiuk** (19) ← patr. *Radosiuk* ← *Rados*, *Radoś*, *Radosz* [IS] ← cerk. *Родион*; zob. Radziwoniuk;

**Germaniuk\*** (18) ← patr. *Germaniuk* ← podl. *Herman* [IF], por. także *Hierman* ← cerk. *Герман*; imię pochodzenia łacińskiego, zob. Giermaniuk;

**Kuszczuk** (18) ←

a) patr. *Kuszczuk* ← *Kusko* [IF] ← podl. *Kus* [IF] ← podl. *Kuźma*, por. także *Kosma* [IF] ← cerk. *Косма*, *Косьма*, por. ros. wariant lud. *Кузьма*; imię pochodzenia greckiego, gr. Κοσμάς (*Kosmas*), z κόσμος ‘ład, porządek’, łac. *Cosmas* [NPSHE], [RWNP], [РФПЭС], [СНФРИ], [СРЛИ], [ЕИЗП], [ПЦИ], [СБИ], [АПИ], [САVI], [СУI];

b) patr. *Kuszczuk* ← *Kust* ← *Акутуй*, *Акустуй*<sup>44</sup>; imię pochodzenia greckiego, por. gr. *Akoustos* ‘usłyszany’ [NPSHE], [RWNP], [RWNP], [СРЛИ], [ЕИЗП], [ПЦИ], [САVI], [СУI];

**Niestieruk\*** (17) ← patr. *Nesteruk* ← podl. *Nester* [IF], por. także podl. *Niester* [IF] ← cerk. *Нестор*; zob. Nesteruk;

**Kazbieruk\*** (17) ← patr. *Kasperuk* ← por. także podl. *Kasper* [IF] ← cerk. *Гаснар*, por. warianty ros. *Каснар*, *Каснер*, pol. *Kasper* [IF]; pochodzenie imienia niejasne, być może wywodzi się od pers. *kansbar* ‘stróż skarbcza’, łac. *Caspar*, *Casparus* [NPSHE], [NPR], [RWNP], [ЕИЗП], [САVI];

<sup>41</sup> Nazwisko *Poleszuk* jest wyprowadzane przez niektórych badaczy od imienia cerk. *Falelej* [IF], pol. *Taleleusz*, a także od nazwy regionu, por. *Poleszuk* ‘mieszkaniec Polesia’ [NPR], [PФ].

<sup>42</sup> Nazwisko *Ruszuk* bywa także wyprowadzane od czasownika *ruszać*, a także od rzeczownika *Rusek* [NPR].

<sup>43</sup> Por. zanotowaną na Podlasiu formę imienną *Ruszko* [IF].

<sup>44</sup> K. Rymut nazwisko *Kus* (→ *Kusko Kuszczuk*) wywodzi od przymiotnika *kusy* ‘ubogi, wątlý’, a także od rzeczownika *kus* ‘skibka chleba’ [NPR].

- Gresiuk\* (17)** ← patr. *Hresiuk* ← podl. *Hreś* ← *Hrehor* [IF] ← cerk. *Гризопуї*<sup>45</sup>, pol. *Grzegorz*; zob. *Grygoruk*;
- Oliferuk (17)** ← patr. *Oliferuk* ← *Olifer* [IF], por. także podl. *Olichwer* ← cerk. *Елевферуї*; imię pochodzenia greckiego, gr. *Ελευθεριος* (*Eleutheros*), por. gr. *ἐλεύθερος* ‘wolny, niezależny’, łac. *Eleutherius* [NPSHE], [RWNP], [РФПЭС], [СРЛИ], [ЕИЗП], [ПЦИ], [САУ], [ВИЛ], [СУ];
- Onopryjuk (16)** ← patr. *Onopryjuk* ← podl. *Onopryj* [IF] ← cerk. *Онупруї*; jedni onomaści wskazują na pochodzenie egipskie tego imienia, zaznaczając, że *Un-nefer* w starożytnym Egipcie było przydomkiem Ozyzrysa i miało znaczenie ‘wiecznie dobry’, egip. *Ounophris* zostało przejęte przez Greków w postaci *Ονοφριος* (*Onouphrios*); inni badacze opowiadają się za greckim pochodzeniem tego imienia, por. *ὄνο φορβός* (*ono forvós*) ‘pasterz osłów’ [NPSHE], [RWNP], [WKIM], [РФПЭС], [СНФРИ], [СРЛИ], [ЕИЗП], [ПЦИ], [БАС], [САУ], [СУ];
- Awksentiuk (15)** ← patr. *Awksentiuk*, podl. *Awksentij* [IF], por. także podl. *Awksentyj*, *Awksetij*, *Oksetij*, *Oksentij*, *Oksentyj* [IF] ← cerk. *Авксентуї*; imię pochodzenia greckiego, gr. *Αυξέντιος* (*Auxentios*), por. gr. *aukso* ‘powiększam’, łac. *Auxentius* [NPSHE], [RWNP], [РФПЭС], [СРЛИ], [ЕИЗП], [ПЦИ], [БАС], [САУ], [СУ];
- Misiejczuk (14)** ← patr. *Misiejczuk* ← podl. *Misiejko* [IF] ← podl. *Misiej* [IF] ← cerk. *Mouceї*; imię pochodzenia hebrajskiego, por. *מֹשֶׁה* (*Mōšeh*), od *mōšeh* ‘wyjęty (z wody)’, łac. *Moyses*; może także pochodzić od egipskiego *mes*, *mes-su* ‘dziecko’ [NPSHE], [RWNP], [WKIM], [РФПЭС], [ЕИЗП], [ПЦИ], [СБ], [АНП], [САУ], [СУ];
- Oksentiuk (14)** ← patr. *Oksentiuk* ← podl. *Oksentij* [IF] ← cerk. *Авксентуї*; zob. *Awksentiuk*;
- Sielewiesiuk\* (14)** ← patr. *Selewesiuk* ← *Seleweś* [IF], por. podl. *Selweś* [IF] ← cerk. *Сильвестр*; zob. *Selwesiuk*;
- Patejczuk (13)** ← patr. *Patejczuk* ← *Patejko* ← podl. *Patej* [IF] ← cerk. *Ипатуї*, por. pol. *Hipacy*; imię pochodzenia greckiego, gr. *Υπάτιος* (*Hipatios*), por. *hypatos* ‘pierwszy, najwyższy’, łac. *Hypatius* [NPSHE], [RWNP], [WKIM], [СНФРИ], [СРЛИ], [ЕИЗП], [БАС], [САУ], [СУ];

<sup>45</sup> Badacze na ogół uważają, że formy typu *Gregor*, *Hriehor*, *Hreś* są oparte na wariancie łacińskim badanego imienia, por. łac. *Gregorius*. Kilkanaście ludowych form imiennych typu *Грегор*, *Гренько*, *Гресь*, *Гресько* używanych na terenie Rosji A.W. Supieranskaja zalicza jednak do utworzonych od imienia *Grigorij* [СНФРИ].

**Omielianiuk\* (13)** ← patr. *Omeliianiuk* [IF] ← podl. *Omelian* [IF], por. także podl. *Omelan* ← cerk. *Емилиан*; zob. Omeljaniuk, Omelianiuk, Omieljaniuk;

**Mieniuk<sup>46</sup> (13)** ← *Mieniuk* ← podl. *Mien*, *Mień* [IF] ← cerk. *Меня*, *Меней*; imię o pochodzeniu niejasnym, możliwe z gr. *mēnos* ‘siła, moc’ [NPSHE], [RWNP], [СРЛИ], [ПЦИ], [САУІ], [СУІ];

**Cyruk (12)** ←

a) patr. *Cyruk* ← *Cyr(a)* [IF] ← pol. *Cyrus*, por. łac. *Cyrus*, por. cerk. *Кур*; imię gr. *Κύρος* (*Kyros*) pochodzi od pers. *khuru* ‘tron, stolica’, a to z gr. *κύρος* (*kyros*) ‘moc, władza’, lub od greckiej formy imienia pers. *Kúrush* ‘dalekowzroczny, czasem też jest wyprowadzane od pers. *khur* ‘słońce’ [NPSHE], [RWNP], [РФПЭС], [ЕИЗП], [ССЛИ], [СБИ], [САУІ], [СУІ];

b) patr. *Cyruk* ← *Cyr(a)*<sup>47</sup> [IF] ← pol. *Cyryl*, łac. *Cyrillus*, por. cerk. *Кирилл*<sup>48</sup>; imię pochodzenia greckiego, gr. *Κύριλλος* (*Kyryllos*), gr. *κύριος* (*kyrios*) ‘Bóg’ [NPSHE], [RWNP], [RWNP], [РФПЭС], [ЕИЗП], [ПЦИ], [СБИ], [САУІ], [СУІ];

c) patr. *Kiruk* ← podl. *Cyr(a)* [IF] ← pol. *Cyryk*, łac. *Cyricus*, por. cerk. *Кирук*<sup>49</sup>; imię pochodzenia greckiego, gr. *Κήρυκος* ‘zwiastun’, D. od gr. *κήρυξ* [RWNP], [RWNP], [NPSHE], [РФПЭС], [ЕИЗП], [ССЛИ], [ПЦИ], [САУІ], [СУІ];

**Guryniuk\* (12)** ← patr. *Huryniuk* ← podl. *Huryn* [IF] ← cerk. *Гуруй*; imię pochodzenia hebrajskiego, hebr. *גור* (*Gūr*) ‘łwiątko’ [NPSHE], [RWNP], [СРЛИ], [ЕИЗП], [БАС], [САУІ], [СУІ];

**Chomczuk (12)** ← patr. *Chomczuk* ← podl. *Chomko* ← podl. *Choma* ← cerk. *Хома*; zob. Chomaciuk;

**Selwestruk (11)** ← patr. *Selwestruk* ← podl. *Selwestr*, *Selwester* [IF], por. także podl. *Sylwester* ← pol. *Sylwester*, cerk. *Сильвестр*; zob. Selwesiuk, Sielewiesiuk;

**Gerasimiuk\* (11)** ← patr. *Harasimiuk* ← podl. *Harasim*, por. także podl. *Harasym* [IF] ← cerk. *Герасим*; zob. Gierasimiuk;

**Jewdosiuk (11)** ←

<sup>46</sup> A.W. Supieranskaja uważa, że forma *Менюк* może być również tworzona na bazie imion *Армений*, *Вениамин*, *Евмений*, *Ментий*, *Мина*, *Михаил* [СНФРИ].

<sup>47</sup> Por. notowane w Polsce nazwiska *Сыр*, *Сура* [RWNP].

<sup>48</sup> Dotychczasowe badania wykazują, że na badanym terenie w XVI–XVIII wieku zdecydowanie dominowały formy imienne typu *Kiryło*, *Kuryło*, *Czuryło* [САУІ], [IF], sporadycznie natomiast notowano formę hybrydalną *Cyryło*.

<sup>49</sup> Nazwisko *Cyruk* bywa niekiedy wyprowadzane od innych imion, por. cerk. *Kirion* (pol. *Cyrion*), cerk. *Kiriak* (pol. *Cyriak*).



a) patr. *Jewdosiuk* ← podl. *Jewdos*, *Jewdoś* [IF] ← cerk. *Евдоксий*; zob. *Jawdosiuk*;

b) patr. *Jewdosiuk* ← podl. *Jewdos*, *Jewdoś* [IF] ← cerk. *Евдоким*<sup>50</sup>; zob. *Jawdosiuk*;

**Kiczkaluk (10)** ← patr. *Kiczkaluk* ← podl. *Kiczkal* ← podl. *Kiczko*<sup>51</sup> [IF] ← podl. *Mikita* ← cerk. *Нукита*; zob. (b);

**Sielwiesiuk\* (10)** ← patr. *Selwesiuk* ← podl. *Selweś* [IF] ← cerk. *Сильвестр*, por. pol. *Sylwester*; zob. *Selwesiuk*, *Sielewiesiuk*, *Selwestruk*, *Sielwiesiuk*;

**Wieremiuk\* (9)** ← patr. *Weremiuk* ← podl. *Werema*, *Weremij* [IF] ← cerk. *Иеремия*; zob. *Weremiuk*;

**Kuprianiuk (9)** patr. ← *Kuprianiuk*, podl. *Kuprian* [IF], por. podl. *Kupryjan* ← cerk. *Куприан*; imię pochodzenia łacińskiego, łac. *Cyprianus* ‘mieszkaniec wyspy *Cypros*’ [NPSHE], [RWNP], [KNI], [РФПЭС], [СРЛИ], [ЕИЗП], [БАС], [САУІ];

**Awksietijuk\* (8)** ← patr. *Awksietijuk* ← podl. *Awksietij*, por. podl. *Awksentij*, *Awksentyj* [IF] ← cerk. *Авксентий*; zob. *Awksentiuk*, *Oksentiuk*;

**Onchimiuk<sup>52</sup> (8)** ← patr. *Onchimiuk* ← podl. *Onchim* [IF], por. także podl. *Anchim* ← cerk. *Анфим*, *Анфимий*, imię pochodzenia greckiego, od *ανθίνοσ* (*anthinos*) ‘pokryty kwiatami, kwitnący’, por. *άνθος* (*antos*) ‘kwiat’, łac. *Anthimus* [NPSHE], [RWNP], [СРЛИ], [САУІ], [СУІ];

**Sebestianiuk (8)** ← patr. *Sebestianiuk* ← podl. *Sebastian* [IF] ← pol. *Sebastian*, por. cerk. *Севастиан*; zob. *Siebiesiuk*;

**Sobesiuk (8)** ← patr. *Sobesiuk* ← podl. *Sobeś* [IF] ← pol. *Sebastian*, por. cerk. *Севастиан*; zob. *Siebiesiuk*, *Sebestianiuk*;

**Simończuk (8)** ← patr. *Simończuk* ← podl. *Simonko* ← podl. *Simon* [IF], por. także podl. *Symon* [IF] ← cerk. *Симон*, por. pol. *Szymon*; zob. *Szymaniuk*, *Simoniuk*;

**Sielewoniuk\* (7)** ← potr. *Selewoniuk* ← podl. *Selewon* [IF]<sup>53</sup> ← cerk. *Сильван*, *Силуян*; zob. *Sołowianiuk*, *Selewoniuk*;

<sup>50</sup> Nazwisko *Jewdosiuk* może także pochodzić od imienia żeńskiego *Jewdosia* ← *Jewdokia*.

<sup>51</sup> W pow. hajnowskim są także używane nazwiska *Kiczko*, *Kiczuk*, *Kiczkaĵo* [RWNP], a także forma imienna *Kicz* [IF]; por. także nazwiska ros. *Кичкайло*, *Кичкайлов*, *Кичкилок*, zob. *Большой справочник фамилий...*

<sup>52</sup> Znacznie częściej notowane jest nazwisko *Anchimiuk* [RWNP]: pow. hajnowski (50), Białystok (53).

<sup>53</sup> Na Białorusi są używane formy imienne i nazwiska *Sielawan*, *Sielawonik*, *Sielawonczyk* [САУІ].

- Nikonczuk (7)** ← patr. *Nikonczuk* ← podl. *Nikonko* [IF] ← podl. *Nikon* [IF] ← cerk. *Никон*; imię pochodzenia greckiego, gr. Νίκων (*Nikon*), z νικάω (*nikao*), łac. *Nicon* [NPSHE], [RWNP], [PΦΠЭС], [CPΦ], [CPЛИ], [EИЗП], [ПЦИ], [БАС], [САУІ], [СУІ];
- Tereszuk (7)** ← patr. *Tereszuk* ← podl. *Terech* [IF] ← cerk. *Терентий*; imię pochodzenia łacińskiego, łac. *Terentius*, por. łac. *terere* ‘trzeć, rozcierać, młócić’ [NPSHE], [RWNP], [WKIM], [PΦΠЭС], [CPЛИ], [CHΦPI], [EИЗП], [ПЦИ], [САУІ], [СУІ];
- Telentejuk (7)** ← patr. *Telentejuk* ← podl. *Telentej*<sup>54</sup> [IF] ← cerk. *Телетий*; pochodzi najprawdopodobniej od gr. τελετή ‘wtajemniczony w obrzęd religijny’ [NPSHE], [RWNP], [CPЛИ], [СУІ];
- Juzwiuk (6)** ← patr. *Juzwiuk* ← pod. *Juzwa* [IF] ← pol. *Józef*, por. cerk. *Иосиф*; zob. Osipiuk, Osipczuk, Juźwiuk;
- Koszmaluk (6)** ← patr. *Koszmaluk* ← podl. *Koszma* [IF], por. także podl. *Kosma*, *Kośma* [IF] ← cerk. *Косма*; zob. Kuszczuk;
- Sebesiuk (6)** ← patr. *Sebesiuk* ← podl. *Sebeś* [IF] ← pol. *Sebastian*, por. cerk. *Севастуян*; zob. Siebiesiuk, Sebastianiuk, Sobesiuk;
- Barwiuk (5)** ← patr. *Barwiuk* ← podl. *Barwa* [IF] ← cerk. *Βαρβαρα*, pol. *Barbara*, [JF]; imię pochodzenia greckiego, gr. βάρβαρος (*Barbaros*) ‘cudzoziemiec’<sup>55</sup> [NPSHE], [PΦΠЭС], [CPЛИ], [EИЗП], [САУІ], [СУІ];
- Diemianiuk\* (5)** ← patr. *Demianiuk* ← *Demian* [IF] ← cerk. *Дамиан*, por. także wschl. *Diemian*; mię pochodzenia greckiego, gr. Δαμιανός (*Damianos*), por. δαμάζω (*damazo*) ‘oswajać, obłąkawiąć’, łac. *Damianus* [NPSHE], [RWNP], [WKIM], [PΦΠЭС], [CPΦ], [ССРΦ], [CPЛИ], [EИЗП], [ПЦИ], [БАС], [БАУ], [САУІ], [СУІ];
- Siewastianiuk\* (5)** ← patr. *Sewastianiuk* ← podl. *Sewastian* [IF] ← cerk. *Севастуян*, por. pol. *Sebastian*; zob. Siebiesiuk, Sebestianiuk, Sobesiuk;
- Siewastjaniuk\* (5)** ← patr. *Sewastjaniuk* ← podl. *Sewastjan* [IF] ← cerk. *Севастуян*, por. pol. *Sebastian*; zob. Siebiesiuk, Sebestianiuk, Sobesiuk, Siewastianiuk;
- Kościeńczuk\* (4)** ← patr. *Kosteńczuk* ← podl. *Kosteńko* ← podl. *Kosteń* [IF] ← *Kost’* [IF], por. *Kostia* [IF] ← cerk. *Константин*, por. pol. *Konstanty*; zob. Kostiuiczuk;

<sup>54</sup> W badanej formie obserwujemy nałożenie się rezonansu nosowego na samogłoskę (nazalizacja), por. *Telentej* ← *Teletij*.

<sup>55</sup> Nazwisko *Barwiuk* może być także wyprowadzane od imienia męskiego *Barbar* (cerk. *Βαρβαρ*). Imię to było jednak notowane na badanym terenie nadzwyczaj rzadko.

**Tymofiejuk (4)** ← patr. *Tymofiejuk* ← *Tymofiej* [IF] ← cerk. *Тимофеї*; imię pochodzenia greckiego, gr. *Τιμόθεος* (*Timotheos*), por. *timé* ‘cześć’ + *theos* ‘Bóg’ – ‘oddający cześć Bogu’, łac. *Timotheus* [NPSHE], [RWNP], [WKIM], [PΦΠЭС] [ЕИЗП], [ПЦИ], [ВІЛ], [СУІ];

**Maksymuk (3)** ← patr. *Maksymuk* ← podl. *Maksym* [IF], por. także podl. *Maksim* ← cerk. *Максим*, pol. *Maksym*; imię pochodzenia łacińskiego, por. rzymskie imię rodowe *Maxīmus*, od łac. *maxīmus* ‘największy’ [NPSHE], [RWNP], [PΦΠЭС], [ЕИЗП], [ПЦИ], [САVI], [СУІ];

**Silwestruk\* (3)** ← patr. *Sylwestruk* ← podl. *Sylwester*, *Sylwestr* [IF] ← pol. *Sylwester*, cerk. *Сильвестр*; zob. Selwesiuk, Sielewiesiuk, Selwestruk;

**Awksentijuk (2)** ← patr. *Awksentijuk* ← podl. *Awksentij* ← cerk. *Авксентий*; zob. Awksentiuk;

**Samusiuk (2)** ←

a) patr. *Samosiuk* ← podl. *Samos*, *Samoś* [IF] ← cerk. *Самсон*, por. pol. *Samson*; zob. Samosiuk;

b) patr. *Samosiuk* ← podl. *Samos*, *Samoś* [IF] ← cerk. *Самуил*, pol. *Samuel*, zob. Samosiuk;

c) patr. *Samosiuk* ← podl. *Samos* ← cerk. *Самон*; zob. Samosiuk.

Szczegółowe dane ilościowe dotyczące funkcjonowania w pow. hajnowskim i w Polsce omówionych nazwisk patronimicznych przedstawia następująca tabela:

Nazwisko patronimiczne z formantem -uk	Nosiciele nazwiska w powiecie hajnowskim	Nosiciele nazwiska w Polsce	Nosiciele nazwiska w pow. hajnowskim na tle ogólnopolskim w %
Grygoruk	395	1412	28,00
Stepaniuk	271	1354	20,00
Pietruczuk	269	1789	15,00
Gierasimiuk	234	743	31,50
Dmitruk	218	1611	13,50
Nazaruk	216	1541	14,00
Karpiuk	212	1934	11,00
Leoniuk	190	750	25,30
Oniszczyk	188	1353	13,90
Jakoniuk	172	1021	16,80

Nazwisko patronimiczne z formantem <i>-uk</i>	Nosiciele nazwiska w powiecie hajnowskim	Nosiciele nazwiska w Polsce	Nosiciele nazwiska w pow. hajnowskim na tle ogólnopolskim w %
Androsiuk	163	429	38,00
Chilimoniuk	148	618	23,90
Szymaniuk	145	818	17,70
Ochrymiuk	129	307	42,00
Artemiuk	124	442	28,10
Trofimiuk	122	387	31,50
Parfieniuk	113	412	27,40
Osipiuk	105	617	17,00
Bołtromiuk	102	151	67,50
Owerczuk	96	286	33,60
Nesteruk	93	389	23,90
Tichoniuk	92	192	47,90
Janiuk	86	1000	8,60
Kondratiuk	86	624	13,80
Matysiuk	86	367	23,40
Andrejuk	84	392	21,40
Wiluk	84	149	56,40
Owłasiuk	82	154	53,20
Weremiuk	80	156	51,30
Sołowianiuk	76	180	42,20
Kononiuk	74	385	19,20
Wawreszuk	68	90	75,60
Klimuk	56	346	16,20
Panfiluk	53	79	67,00
Sołościuk	51	87	58,60
Jawdosiuk	50	63	79,40
Mantiuk	47	119	39,50

NAZWISKA PATRONIMICZNE Z FORMANTEM *-uk*...

771

Nazwisko patronimiczne z formantem <i>-uk</i>	Nosiciele nazwiska w powiecie hajnowskim	Nosiciele nazwiska w Polsce	Nosiciele nazwiska w pow. hajnowskim na tle ogólnopolskim w %
Antypiuk	46	115	40,00
Kazmieruk	44	235	18,70
Pietroczuk	44	160	27,50
Onikijuk	42	51	82,40
Radziwoniuk	39	141	27,70
Jużwiuk	39	88	44,30
Samosiuk	37	208	17,80
Omeljaniuk	37	116	31,90
Osieczuk	36	103	35,00
Tofiluk	35	138	25,40
Selwesiuk	32	126	25,40
Kazimiruk	32	76	42,10
Kupryciuk	32	54	59,30
Omelianiuk	31	141	22,00
Giermaniuk	30	69	43,50
Kostiuczuk	27	85	31,80
Siebiesiuk	27	54	50,00
Ochryciuk	27	45	60,00
Niesteruk	26	98	26,53
Tychoniuk	24	78	30,80
Ustyniuk	23	48	47,90
Kubajczuk	22	22	100,00
Omieljaniuk	22	78	28,20
Chomaciuk	21	25	84,00
Poleszuk	21	163	12,90
Ruszuk	21	33	63,60
Simoniuk	19	134	14,20

Nazwisko patronimiczne z formantem <i>-uk</i>	Nosiciele nazwiska w powiecie hajnowskim	Nosiciele nazwiska w Polsce	Nosiciele nazwiska w pow. hajnowskim na tle ogólnopolskim w %
Selewoniuk	19	63	30,20
Radosiuk	19	52	36,50
Germaniuk	18	88	20,50
Kuszczuk	18	36	50,00
Niestieruk	17	75	22,70
Kazbieruk	17	84	22,20
Gresiuk	17	66	25,80
Oliferuk	17	88	19,30
Onopryjuk	16	19	84,20
Awksentiuk	15	15	100,00
Misiejczuk	14	47	29,80
Oksentiuk	14	15	93,30
Sielewiesiuk	14	27	51,90
Patejczuk	13	56	23,20
Omielianiuk	13	41	31,70
Mieniuk	13	23	56,50
Cyruk	12	73	16,40
Guryniuk	12	19	63,20
Chomczuk	12	12	100,00
Selwestruk	11	27	40,74
Gerasimiuk	11	50	22,00
Jewdosiuk	11	23	47,83
Kiczkaluk	10	11	90,91
Sielwiesiuk	10	27	37,04
Wieremiuk	9	9	100,00
Kiprianiuk	9	10	90,00
Awksietijuk	8	15	53,30

## NAZWISKA PATRONIMICZNE Z FORMANTEM -UK...

773

Nazwisko patronimiczne z formantem <i>-uk</i>	Nosiciele nazwiska w powiecie hajnowskim	Nosiciele nazwiska w Polsce	Nosiciele nazwiska w pow. hajnowskim na tle ogólnopolskim w %
Onchimiuk	8	17	47,10
Sebastianiuk	8	9	88,90
Sobesiuk	8	12	66,70
Simończuk	8	8	100,00
Sielewoniuk	7	24	29,20
Nikonczuk	7	15	46,70
Tereszuk	7	10	70,00
Telentejuk	7	12	58,33
Juzwiuk	6	16	37,50
Koszmaluk	6	8	75,00
Sebesiuk	6	8	75,00
Barwiuk	5	5	100,00
Diemianiuk	5	15	33,33
Siewastianiuk	5	5	100,00
Siewastjaniuk	5	5	100,00
Kościńczuk	4	4	100,00
Tymofiejuk	4	5	80,00
Maksymuk	3	5	60,00
Silwestruk	3	9	33,33
Awksentijuk	2	2	100,00
Samusiuk	2	2	100,00
Chomociuk	1	1	100,00
Chomończuk	1	1	100,00
Iwaciuk	1	1	100,00
Manciuk	1	1	100,00
Mańciuk	1	1	100,00
Parfiemiuk	1	1	100,00

W powiecie hajnowskim na Białostocczyźnie odnotowano 118 nazwisk patronimicznych z for-mantem *-uk* występujących w Polsce wyłącznie lub głównie w tym powiecie. Tego typu nazwiska nosi około 15% mieszkańców tego powiatu. Stanowią one 26,00% ogółu nazwisk patronimicznych z formantem *-uk* używanych przez mieszkańców powiatu hajnowskiego.

Wśród wyodrębnionych nazwisk niektóre charakteryzują się wysoką liczebnością zarówno w badanym powiecie, jak i w całym kraju, por. *Grygoruk* (395 – 1412), *Stepaniuk* (271 – 1354), *Pietroczyk* (269 – 1789), *Dmitruk* (218 – 1611), *Karpiuk* (212 – 1934), *Oniszczyk* (188 – 1353), *Jakoniuk* (172 – 1021), *Nazaruk* (216 – 1541), inne natomiast nie wykazują zbyt wysokiej liczebności w kraju, natomiast w powiecie hajnowskim należą do najbardziej popularnych, por. *Gierasimiuk* (234 – 741), *Leoniuk* (190 – 750), *Androsiuk* (163 – 429), *Ochrymiuk* (129 – 307), *Artemiuk* (124 – 442), *Trochimiuk* (122 – 387), *Parfiemiuk* (113 – 412). Liczna grupa nazwisk nie odznacza się wysoką liczebnością w powiecie hajnowskim, należy jednak do stosunkowo licznych w kraju, por. *Janiuk* (8,60%<sup>56</sup>), *Poleszuk* (12,90%), *Kondratiuk* (13,80%), *Simoniuk* (14,20%), *Klimiuk* (16,20%), *Cyruk* (16,40%), *Samosiuk* (17,80%), *Kazimieruk* (18,70%), *Oliferuk* (19,30%), *Kononiuk* (19,20%).

Nieliczne (17) nazwiska patronimiczne z formantem *-uk* są notowane w Polsce wyłącznie wśród mieszkańców pow. hajnowskiego. Nie należą one do zbyt popularnych na badanym terenie – 3 z nich nosi kilkunastu mieszkańców powiatu hajnowskiego, por. *Kubajczyk* – 22, *Awksentiuk* – 15, *Chomczyk* – 12, a pozostałe liczą mniej niż 10 użytkowników, por. *Wieremiuk* – 9, *Simonczyk* – 8, *Barwiuk* – 5, *Siewastianiuk* – 5, *Siewastjaniuk* – 5, *Kościęńczyk* – 4, *Awksentijuk* – 2, *Samusiuk* – 2, lub mają charakter jednostkowy, por. *Chomociuk* – 1, *Chomionczyk* – 1, *Iwaciuk* – 1, *Manciuk* – 1, *Mańciuk* – 1, *Parfiemiuk* – 1.

Do nazwisk charakteryzujących się co najmniej pięćdziesięcioprocentowym udziałem ich nosicieli w ogólnej liczbie użytkowników nazwiska w Polsce należą: *Oksentiuk* (93,30), *Kiczkaluk* (90,91), *Kiprianiuk* (90,00), *Sebastianiuk* (88,89), *Onopryjuk* (84,20), *Chomaciuk* (84,00), *Onikijuk* (82,40), *Jawdoszyk* (79,40), *Koszmaluk* (75,00), *Sebesiuk* (75,00), *Tereszyk* (70,00), *Tymofiejuk* (80,00), *Boltromiuk* (67,50), *Panfiluk* (67,00), *Sobesiuk* (66,70), *Ruszyk* (63,60), *Guryniuk* (63,20), *Ochryciuk* (60,00), *Maksymuk* (60,00), *Sołociuk* (59,60), *Kupryciuk* (59,30), *Telentejuk* (58,33), *Mieniuk* (56,50), *Wiluk* (56,40), *Awksietijuk* (53,30), *Owłasiuk* (53,20), *Sielewiesiuk* (51,90), *Weremiuk* (51,30), *Siebiesiuk* (50,00), *Kuszczuk* (50,00).

<sup>56</sup> W nawiasach podano udział procentowy nosicieli nazwiska na *-uk* w pow. hajnowskim w ogólnej liczbie użytkowników nazwiska w Polsce.



## Uwagi końcowe

Pograniczny charakter Białostoczczyzny wschodniej i wynikająca stąd wieloetniczność miejscowego osadnictwa wpłynęły na ukształtowanie się na tym terenie specyficznego systemu nazwiskowego. Dominują tu charakterystyczne dla Słowian wschodnich nazwiska patronimiczne<sup>57</sup>, najczęściej z formantem *-uk*, oraz właściwe dla Słowian zachodnich nazwiska odtoponimiczne z sufiksem *-ski* i nazwiska odapelatywne. Często dochodziło na tym terenie do krzyżowania się form polskich i wschodniosłowiańskich i powstawania antroponimów hybrydalnych. Większość antroponimów funkcjonujących na terenie wschodniej Białostoczczyzny ma jednak wyraźną proveniencję wschodniosłowiańską.

Szczególnie wysoką produktywność na badanym terenie wykazuje formant nazwiskotwórczy *-uk*. W pow. hajnowskim funkcjonuje ponad 450 nazwisk z formantem *-uk*, które w zdecydowanej większości zostały utworzone od patronimów opartych na pełnych lub skróconych formach imion pochodzenia greckiego, rzadziej hebrajskiego, łacińskiego i słowiańskiego.

Nazwiska zakończone na *-uk*, *-czuk* występują na terenie całego powiatu hajnowskiego, najczęściej jednak są notowane w jego części południowej, środkowej i północno-zachodniej (gm. Czeremcha, Kleszczele, Czyże, Dubicze Cerkiewne, Hajnówka, Narew), gdzie zdecydowanie dominują. W niektórych wsiach powiatu hajnowskiego, np. w Trześciance, nosi je ponad 90% mieszkańców<sup>58</sup>.

Zdecydowana większość (74%) nazwisk patronimicznych z formantem *-uk* notowana jest zarówno w pow. hajnowskim, jak i w innych powiatach na terenie Polski, przy czym powiat hajnowski nie zajmuje pierwszego miejsca w Polsce pod względem liczby nosicieli tych nazwisk.

Zdecydowanie mniej nazwisk patronimicznych (26%) z formantem *-uk* występuje w Polsce najliczniej w pow. hajnowskim. W tej grupie antroponimów można wyodrębnić:

- a) nazwiska, których nosiciele stanowią mniej niż 50% ogółu użytkowników nazwiska w kraju (70 nazwisk);
- b) nazwiska, których nosiciele stanowią co najmniej 50% ogółu użytkowników nazwiska w kraju (31 nazwisk);
- c) nazwiska notowane w kraju wyłącznie w pow. hajnowskim (17 nazwisk).

<sup>57</sup> A.W. Supieranskaja i A.W. Susłowa zauważają, że połowa współczesnych nazwisk rosyjskich pochodzi od prawosławnych imion osobowych, zob. A.B. Суперанская, A.B. Суськова, *О русских фамилиях*, Санкт-Петербург 2008, s. 50–51.

<sup>58</sup> L. Łabowicz (Filimoniuk), *Podlaskie nazwiska*, „Nad Buhom i Narwoju”, 6 (112), 2010, s. 31–34.

Wśród nazwisk patronimicznych z formantem *-uk* występujących wyłącznie w pow. Hajnowskim nieliczną grupę stanowią antroponimy charakterze jednostkowym (6 nazwisk).

Nazwiska patronimiczne z formantem *-uk* notowane w Polsce najliczniej w pow. hajnowskim należą do najbardziej charakterystycznych badanego tego powiatu. Uwaga ta dotyczy w szczególności antroponimów zaliczonych do grup b) i c). Antroponimy te tu się zapewne kształtowały w przeszłości, podlegały procesowi stabilizacji i formowały się jako nazwiska dziedziczne. Z czasem powstały na badanym terenie znaczące skupiska ludności noszącej nazwiska patronimiczne z formantem *-uk*. Nazwiska te wraz z postępującą kolonizacją Podlasia znacznie się rozprzestrzeniły w obrębie tego regionu, a także ziem sąsiednich, wchodzących w przeszłości w skład Wielkiego Księstwa Litewskiego. Na rozmieszczenie ludności posługującej się nazwiskami patronimicznymi z formantem *-uk* znaczący wpływ wywarły procesy migracyjne zachodzące w Polsce po II wojnie światowej. Migracje wewnętrzne w Polsce ograniczył dopiero kryzys gospodarczy lat 80. XX wieku.

### Rozwiązanie skrótów

- [IF] – B. Tichoniuk, *Imiona i ich formy na pograniczu polsko-białoruskim od XVI wieku do roku 1839*, Zielona Góra 2000.
- [KNI] – J. Bubak, *Księga naszych imion*, Wrocław–Warszawa–Kraków 1993.
- [NIG] – J. Grzenia, *Nasze imiona*, Warszawa 2002.
- [NPR] – K. Rymut, *Nazwiska Polaków*, Kraków 1991.
- [NPSHE] – K. Rymut, *Nazwiska Polaków. Słownik historyczno-etymologiczny*, t. I (A–K), t. II (L–Ż), Kraków 1999–2001.
- [NPRW] – Z. Bronk (oprac.), *Nazwiska polskie. Rozkład występowania nazwisk w powiatach*, <http://nlp.actaforte.pl:8080/Nomina/Ndistr?nazwisko> [12.02.2019].
- [SEJP] – A. Brückner, *Słownik etymologiczny języka polskiego*, 2 wyd., Warszawa 1957.
- [SHNO] – Z. Abramowicz, L. Citko, L. Dacewicz, *Słownik historycznych nazw osobowych i elementów identyfikacyjnych Białostoczczyzny (XV–XVII wiek)*, Białystok 1997.
- [WKIM] – I. Marcinkovič Resnik, *Wielka księga imion*, [http://www.weltbild.pl/wielka-ksiega-imion\\_p11428935.html](http://www.weltbild.pl/wielka-ksiega-imion_p11428935.html) [15.02.2019].
- [АНП] – У. Ліпскі, *Аповесць пра нашы прозвішчы*, Мінск 2006.
- [БАМ] – *Беларуская антрапанімія*, рэд. Г.М. Мезенка, Віцебск 2009.
- [БАС] – М.В. Бірыла, *Беларуская антрапанімія. Структура ўласных мужчынскіх імён*, Мінск 1982.
- [БАУ] – М.В. Бірыла, *Беларуская антрапанімія. Уласныя імёны, імёны-мянушкі, імёны на бацьку, прозвішчы*, Мінск 1966.
- [ВІЛ] – Л.Г. Скрипник, Н. В. Дзятківська, *Власні імена людей*, Київ 2005.
- [ДУП] – Ю.К. Редько, *Довідник українських прізвищ*, ред. І. Варченко, Київ 1968.

- [ЕИЗП] – *The Kurufin's Castle 2008–2010. Европейские имена: значение и происхождение*, <http://kurufin.narod.ru/index.html> [10.02.2018].
- [ПЦИ] – *Полный церковный именовослов*, <http://supercook.ru/name-imenoslov.html> [19.02.2019].
- [РФ] – Б.О. Унбегаун, *Русские фамилии*, Москва 1989.
- [РФПЭС] – Ю.А. Федосюк, *Русские фамилии: популярный этимологический словарь*, Москва 2004.
- [САУІ] – А.К. Усціновіч, *Слоўнік асабовых у ласных імён*, Мінск 2011.
- [СБІ] – І.Я. Яшкін, *Слоўнік беларускіх імёнаў*, Мінск 2009.
- [СНФРИ] – А.В. Суперанская, *Словарь народных форм русских имён*, Москва 2010.
- [СРЛИ] – Н.А. Петровский, *Словарь русских личных имён*, Москва 2005.
- [СРФ] – *Словарь русских фамилий*, [http://www.nazovite.ru/rus\\_lastname/](http://www.nazovite.ru/rus_lastname/) [10.02.2019].
- [ССЛИ] – А.В. Суперанская, *Современный словарь личных имён*, Москва 2005.
- [ССРЛИ] – И. Мельников, *Словарь-справочник русских личных имён*, <http://lib.rus.ec/b/167653/read> [19.02.2019].
- [СУІ] – І.І. Трійняк, *Словник українських імен*, Київ 2005.
- [СУП] – Ю.К. Редько, *Сучасні українські прізвища*, Київ 1966.
- [ЭРФ] – *Энциклопедия русских фамилий*, <http://www.az-design.ru/index.shtml?Projects&AzBook&src/001/028> [12.02.2019].

### Pozostałe skróty

asyr. – asyryjski, b. – były, blrs. – białoruski, cerk. – cekiewny, eadem – łac.: ta sama, Gen. – genetivus, gm. – gmina, gr. – grecki, hebr. – hebrajski, idem – łac.: tenże, lud. – ludowy, łac. – łaćciński, m.in. – między innymi, np. – na przykład, ok. – około, patr. – patronim, podl. – podlaski, pol. – polski, por. – porównaj, pow. – powiat, red. – redakcja, s. – strona, tatar. – tatarski, ts – to samo, ukr. – ukraiński, w. – wiek, woj. – województwo, zdrob. – zdrobnienie, zob. – zobacz